

ВІТРЕНКО Ю.М.

Інститут вищої освіти НАПН України

**ДЕРЖАВНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ ТА СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ
РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Здійснено аналіз стану державного прогнозування та стратегічного планування розвитку вищої освіти в Україні, запропоновано методологічні заходи та практичні рекомендації щодо розробки Стратегії розвитку вищої освіти України на період до 2020 року.

Ключові слова: державне прогнозування та стратегічне планування розвитку вищої освіти; головний об'єкт державного прогнозування та стратегічного планування вищої освіти; структура стратегії, принципи, цілі, основні показники, завдання і заходи.

Важливість освіти у житті сучасної людини та ефективність використання прогнозування та стратегічного планування, як дієвого інструмента забезпечення розвитку освіти, знайшли своє підтвердження у прийнятих ООН главами держав і урядів 189 країн (у тому числі і Україна) стратегічних Цілях Розвитку Тисячоліття (ЦРТ) [1], де серед 8-ми цілей другою визначено розвиток освіти, та Європейської стратегії економічного розвитку «Європа 2002: стратегія розумного, сталого і всеохоплюючого зростання» [2] серед 5-ти основних цілей якої одна сформульована для сфери освіти.

Актуальність державного прогнозування та стратегічного планування розвитку вищої освіти України обумовлюється як загостренням її давніх проблем, так і новими викликами, які виникли у зв'язку із підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, задекларованими Президентом України змінами до Конституції України щодо децентралізації влади та прийняттям нового Закону України «Про вищу освіту». На наш погляд, не має потреби доводити, що відповіді на вказані виклики повинні бути сформульовані у відповідних державних стратегічних документах.

Історично першими елементами державного стратегічного планування освітньої діяльності можна вважати наявність у складі військових планів (доктрин та стратегій) ще стародавніх держав заходів щодо навчання воїнів та командирів різного рівня. Проте, початком зазначеного планування слід вважати законодавче введення у XIX столітті майже у всіх державах Європи, у США, Австралії і Японії загальної обов'язкової освіти. [3] До речі, у Російській імперії питання щодо введення загальної обов'язкової освіти виникло після революції 1905 року, але до падіння імперії відповідний закон так і не було прийнято. [4] Оскільки для реалізації вказаних законодавчих актів потрібні були значні фінансові ресурси, то у кожній країні при розробці фінансових планів (бюджетів) як на загальнодержавному, так і на муніципальному рівнях

об'єктивно виникала необхідність здійснювати відповідні розрахунки на підставі показників планів освітньої діяльності.

В СРСР державне прогнозування та планування економічної діяльності обумовлювалось суспільною власністю на засоби виробництва і розглядалось одним із важливих інструментів економічної політики, який забезпечував вибір найефективніших шляхів досягнення високих кінцевих народногосподарських результатів, більшу орієнтацію планів на вирішення соціальних завдань, раціональне співвідношення галузевого і територіального розвитку, удосконалення міжгалузевих і внутрішньогалузевих пропорцій, забезпечення збалансованого зростання економіки, поліпшення якості роботи підприємств, об'єднань і міністерств.[5]⁵⁾ Розробка системи взаємопов'язаних державних планів (Основні напрямки економічного і соціального розвитку СРСР на 10 років, п'ятирічного та річного планів) здійснювались на єдиній методологічній базі згідно з порядком, який затверджувався постановою ЦК КПРС і Радою міністрів СРСР, виходячи із соціально економічних завдань, які визначались КПРС на довгострокову перспективу (програма КПРС), та Комплексною програмою науково-технічного прогресу (на 20 років). [6] Зазначені плани отримували статус законів, а їх показники мали директивний, обов'язковий характер. У всіх цих планах освітня діяльність, у тому числі і освітня діяльність вищої школи, мали окреме місце.

Так, у Методичних вказівках до складання державних планів економічного та соціального розвитку СРСР, які були обов'язковими до виконання всіма міністерствами та відомствами, Радами міністрів союзних республік, містились окремі підрозділи «Планування підготовки і розподілу фахівців із вищою та середньою спеціальною освітою», «Підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів через аспірантуру». У зазначених підрозділах були викладені на єдиній концептуальній основі взаємопов'язані між собою та іншими розділами державних планів науково обґрунтовані детальні методики визначення потреби всіх галузей народного господарства у кваліфікованих кадрах, планування їх підготовки [7].

Успіхи СРСР за відносно короткий період у розвитку освіти (у тому числі і вищої) дають багато підстав стверджувати, що у значній мірі вони були досягнуті за рахунок широкого використання державного планування освітньої діяльності. Певним підтвердженням справедливості такого висновку може слугувати відомий факт, що успішний запуск у жовтні 1957 року Радянським Союзом першого супутника Землі у світі розглядали не тільки як результат концентрації ресурсів держави на розвиток космічних технологій, а й свідченням досягнень освітньої діяльності, зокрема вищого рівня викладання математики і природничих предметів у радянських навчальних закладах. Так, у США у 1958 році було прийнято «Акт про освіту для національної безпеки», в

якому була викладена правова формула підтримки державних шкіл на федеральному рівні, оскільки до цього ні федеральний уряд, ні конгрес не мали права цього робити – це була прерогатива штатів і місцевої влади. Фактично, цим актом було започатковано формування нової освітньої політики на державному рівні спочатку у США, а потім у Європі, під егідою Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) [8].

Саме на хвилі підвищеної уваги до впливу освіти на соціальний та економічний розвиток Т. Шульц (лауреат Нобелівської премії 1979 року у галузі економіки) на щорічних зборах Американської економічної асоціації 1960 року виголосив промову про взаємовплив освіти та економічного зростання, що стало початком формування теорії людського капіталу, [9] та врахування при розробці стратегій економічного зростання країн розробку відповідних стратегій розвитку освіти. Разом з тим, у 1970 роках оптимізм щодо ефективності державного планування економічного зростання як у цілому, так і освітньої діяльності, у західних країнах почав помітно зменшуватись. Так, у резюме редакційної статті журналу «Higher Education» у номері (1972р.), який був присвячений проблемам планування освіти, було зроблено висновок, що всі спроби спрогнозувати розвиток освіти на практиці не вдалося [10]. Дж. Псачаропулос і Г. Веймар об'явили планування освіти «вправами в оптимізмі», і поставили під сумнів саму можливість планування цього виду економічної діяльності [11].

Проте практично у ці ж роки після публікації роботи Медоуза «Межі росту» (1972р.), підготовленої на основі дослідження на замовлення Римського клубу, та доповіді М. Месаровича і Е. Пестеля (1974р), другого документа підготовленого на замовлення того ж Римського клубу сприяли поверненню уваги до стратегічного планування соціально-економічного розвитку як людства в цілому, так і окремих регіонів світу. З наближенням нового тисячоліття значно зросло кількість прогнозів і стратегій у різних часових інтервалах: від короткострокових (на 2-5 років), до довгострокових (на 30-50 років), у яких у тій чи іншій мірі були представлена і освіта.

Першим державним документом незалежної України, у якому було викладене бачення освіти, стала державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), яка була затверджена постановою Кабінету Міністерств України від 3 листопада 1993р. №896 на виконання постанови Верховної Ради України «Про порядок введення в дію ЗУ «Про освіту», і яка перед цим була схвалена на I-ому з'їзді педагогічних працівників України. Головна мета Програми була сформульована наступним чином: «... визначення стратегії розвитку освіти України на найближчі роки та перспективу XXI століття (на 15 років)». Програма містила: стратегічні завдання; пріоритетні напрями; основні шляхи реформування освіти; принципи реалізації. Проте

стратегія розвитку освіти у формі державного документа так і не була визначена, а через відсутність відповідних індикаторів і, у цьому зв'язку, через відсутність механізму включення гарних задумів і побажань в систему прийняття конкретних рішень (перш за все, до бюджетних планів), зазначена Програма залишилась лише декларативним документом [12].

Другим державним документом стала Національна доктрина розвитку освіти, яка була затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002р. №347/2002. [13] Як і у попередньому документі, Доктрина визначала лише «... систему концептуальних ідей та поглядів на стратегію і основні напрямки розвитку освіти у першій чверті ХХІ століття», тобто на 25 років. Стратегія розвитку освіти у вигляді державного документа не затверджувалась, індикатори виконання завдань не встановлювались, механізм врахування завдань Доктрини у державних нормативно-правових актах не передбачався.

У діючий на сьогодні Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, схваленій Указом Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013, [14] у розділі 1. “Загальні положення” зазначено, що вона «... конкретизує основні шляхи реалізації концептуальних ідей та поглядів розвитку освіти, визначених Національною доктриною розвитку освіти». На наш погляд, саме це і стало причиною того, що зазначена Стратегія успадкувала недоліки Доктрини у частині відсутності індикаторів розвитку освіти. Проте головною методологічною помилкою діючої стратегії є те, що об'єктом стратегії обрано не соціально-економічні відносини, пов'язані із створенням умов громадянам України для реалізації їх конституційного права на освіту, а система вищої освіти, про що свідчить назва підрозділу: «Аналіз сучасного стану національної системи освіти». У зазначеному аналізі повністю відсутні показники динаміки обсягів освітньої діяльності (чисельність учнів, студентів, які отримували освітні послуги; чисельність вчителів, викладачів, інших працівників виду економічної діяльності «Освіта»; кількості навчальних закладів, обсягів фінансування освітньої діяльності у розрізі джерел фінансування тощо), без яких просто не можливо сформулювати обґрунтовані визначення проблем, викликів та ризиків. Цілком природно, що відсутність професійного аналізу освітньої діяльності призвело до того, що розробники вимушені були обмежитись перш за все переліком нормативно-правових актів, які були прийняті за останні роки певними органами державної влади, і, як наслідок, основна мета Стратегії, стратегічні напрями, основні завдання сформульовані у вигляді «розпливчатих» лозунгів, виконання яких неможливо проконтролювати. Затверджений розпорядженням КМУ від 4 вересня 2013 року № 686-р План заходів з реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, який містить 119 заходів (37 з яких стосуються вищої освіти), теж в переважній більшості представляють собою

формулювання типу: «опрацювати проект закону», «розширити мережу...», «оптимізувати мережу...», «залучити...», «здійснити заходи...». До цього слід додати, що значна кількість заходів фактично були переписані із Плану заходів розвитку вищої освіти на період до 2015 року, затвердженого розпорядженнями КМУ від 27 серпня 2010р. №1728-р [15], та із Стратегії державної кадрової політики на 2012-2020 роки, схваленої Указом Президента України від 1 лютого 2012 року №45/201 [16].

На наше переконання, навіть наведений далеко не повний перелік недоліків державних документів щодо розвитку освітньої діяльності в Україні дають підстави для висновку, що вони не повинні сприйматися як державні стратегічні документи, що відповідають сучасним методологічним вимогам.

До цього слід додати, що за всі роки незалежності України окремих державних прогнозно-програмних чи стратегічних державних документів щодо розвитку вищої освіти не приймалося.

Певним виправданням становища, яке склалося в Україні з державним прогнозуванням і стратегічним плануванням розвитку освіти у цілому і вищої освіти зокрема, може слугувати той факт, що в країні фактично перестала функціонувати загальна державна система довгострокового прогнозування та планування. На хвилях ринкового романтизму («риннок сам себе врегулює») та поверхневого, непрофесійного та непрагматичного розуміння концептуальних засад ліберальної економіки з накопиченого в Україні досвіду державного планування фактично залишилося лише бюджетне річне планування, яке зараз почало розробляти і планові показники на два наступні планові роки, тобто, бюджет на три роки.

Справедливості ради слід вказати на те, що й період формування цілісної національної економіки на уламках радянського народногосподарського комплексу, болісного впровадження елементів ринкового механізму, впровадження національної валюти, суперінфляційні процеси не спрями впровадженню більш-менш адекватної системи державного прогнозування і планування.

У зв'язку із викладеним, актуальність необхідності розробки методологічних засад державного прогнозування і стратегічного планування розвитку вищої освіти України, на наше переконання, набуває значної ваги. При цьому слід зауважити, що зазначені вище засади повинні базуватися на засадах Європейського Союзу, положень Конституції України, Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», Бюджетного кодексу України, Закону України «Про державні цільові програми», постанови КМУ «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм». Виходячи із такого розуміння автором на основі більш ніж 30-річного практичного досвіду участі у

розробці чисельних державних прогнозів, концепцій, стратегій, програм, планів, проектів за часи роботи у Держплані України, Мінекономіки на різних посадах (остання – заступник міністра) пропонується своє бачення державного прогнозування та стратегічного планування розвитку вищої освіти.

Враховуючи той факт, що в Україні практично відсутній офіційно встановлений понятійно-категоріальний апарат стратегічного планування вищої освіти, автор вважає за необхідне викласти визначення термінів, які, на його думку, повинні використовуватися під час роботи над відповідними державними стратегічними документами розвитку вищої освіти.

Перш за все наведемо визначення головного об'єкту, відносно якого будуть здійснюватись процеси державного прогнозування та стратегічного планування. На наше глибоке переконання, головним об'єктом для вищої освіти повинні бути соціально-економічні відносини, пов'язані із створенням умов громадянам України для реалізації їх конституційного права на здобуття вищої освіти. Так, у Конституції України, ст. 53, встановлено: «Кожен має право на освіту. Держава забезпечує доступність і безоплатність... вищої освіти в державних і комунальних навчальних закладах; ... розвиток ... вищої ... освіти...; надання державних стипендій та пільг ... студентам. Громадяни мають право безоплатно здобути вищу освіту в державних і комунальних навчальних закладах на конкурсній основі». У цьому зв'язку цілком природно, що всі дослідники чи практичні працівники при розробці державних прогнозів та стратегій розвитку вищої освіти зобов'язані головним їх об'єктом розглядати забезпечення умов для реалізації наведеного вище конституційного права. Саме такий підхід відповідатиме і новій ідеї людиноцентризму в освітній діяльності, сформульованій В.Г. Кременем; «Завдання полягає у зміні пріоритетів: не людина повинна жити для колективу (у нашому випадку – для держави), а колектив (у нашому випадку – держава) має сприяти розвитку людини» [17].

Щодо терміну державного прогнозування розвитку вищої освіти, то ми вважаємо, що воно може бути сформульоване на основі терміну, визначеного у ст. 1 Закону України «Про державне прогнозування економічного і соціального розвитку України»: державне прогнозування розвитку вищої освіти – науково обґрунтоване передбачення напрямів розвитку вищої освіти у майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів розвитку. Прогноз розвитку вищої освіти є засобом обґрунтування вибору тієї чи іншої стратегії та прийняття конкретних рішень державними органами, органами місцевого самоврядування щодо регулювання освітньої діяльності вищих навчальних закладів.

Основними принципами державного прогнозування розвитку вищої освіти мають бути: цілісності (розроблення прогнозів з урахуванням прогнозів інших сфер діяльності на єдиній методологічній базі); об'єктивності (прогнози

розробляються на основі державної статистичної інформації та Демографічного прогнозу України); науковості (прогнози розробляються на основі відповідної методології та використання світового досвіду у прогнозуванні та стратегічному плануванні розвитку вищої освіти); доступності (прогнозні документи повинні бути доступними для населення, громадськості, суб'єктів підприємницької діяльності, слугувати орієнтирами для планування життя громадянами, планів відповідних видів економічної діяльності).

За часовими ознаками державні прогнози розвитку вищої освіти поділяються:

- на короткострокові – від 1 до 3 років (використовуються сьогодні для бюджетного планування);
- середньострокові – на 5 років;
- довгострокові – до 10 років;
- над довгострокові – більше 10 років.

На наше переконання, враховуючи особливості діяльності ВНЗ, оптимальним строком прогнозу розвитку вищої освіти має бути 15-20 років. Виходячи із ідеї людиноцентризму в освітній діяльності вищої школи стратегії розвитку вищої освіти слід розробляти у розрізі джерел фінансування на вказаний період і зробити їх доступними для батьків, щоб батьки мали певне уявлення про можливості здобуття за кошти держави в Україні вищої освіти для їх дитини, яка поступає до 1 класу загальноосвітньої школи, і на підставі цих орієнтирів батьки могли б спланувати свою діяльність щодо накопичення коштів для забезпечення здобуття їхньою дитиною вищої освіти.

Офіційне визначення терміну стратегічне планування в Україні до цього часу відсутнє. Ми розглядаємо стратегічне планування розвитку вищої освіти як процес визначення цілей, конкретних значень показників їх досягнення на певну перспективу з одночасним формуванням основних механізмів та інструментів їх реалізації. На стадії розробки стратегічного плану передбачається виконання завдань і заходів, які визначають загальний характер змін освітньої діяльності ВНЗ, її стійкості та конкурентоспроможності. При цьому кінцевий результат не є строго фіксованим, а значення його конкретних показників встановлюються у певній зоні із заданими бажаними межами по розміру та часу.

Обов'язковими розділами державної стратегії розвитку вищої освіти мають бути:

- Аналіз стану вищої освіти України;
- Визначення цілей Стратегії;
- Формулювання основних показників, які характеризують досягнення цілей Стратегії;
- Завдання і заходи Стратегії;

– Організація та контроль виконання Стратегії, підготовка проміжних, щорічних та заключного звітів.

У розділі «Аналіз стану вищої освіти України» слід в обов'язковому порядку здійснити відповідний аналіз за наступними напрямками:

1. Аналіз стану реалізації конституційного права громадян України на здобуття вищої освіти за ОКР, у розрізі джерел фінансування, порівняння показників охоплення вищою освітою з відповідними показниками країн ЄС (перш за все такими країнами як Велика Британія, Німеччина, Франція, Польща). Відповідні статистичні дані у вигляді таблиць доцільно додати до проекту Стратегії. На підставі зазначеного аналізу формулюються основні проблеми у реалізації конституційних прав громадян України на здобуття вищої освіти та основні причини їх виникнення.

2. Аналіз стану задоволення потреб українського суспільства у фахівцях з вищою освітою (педагогів, лікарів, юристів, пріоритетних галузей економіки) зайнятості молоді з вищою освітою і формуванні на цій основі основних проблем та причин їх виникнення.

3. Аналіз стану якості освітніх послуг, які надаються українськими ВНЗ, та визначення основних проблем і причин їх виникнення за цим напрямом.

4. Аналіз готовності українських ВНЗ до інтеграції в Європейський освітній простір, визначення основних проблем та причин їх виникнення за цим напрямом.

5. Аналіз масштабів корупції у вищій освіті України за методологією ЄС, визначення основних проблем та причин їх виникнення за цим напрямом.

6. Аналіз діяльності українських ВНЗ в умовах ринкової економіки України (обсягів виробництва освітніх послуг, або освітнього продукту; місця і ролі їх у ВВП; ефективність використання трудових, фінансових, матеріально-технічних ресурсів тощо) з визначенням основних проблем та причин їх виникнення за цим напрямом.

У зв'язку з тим, що діюча нормативно-правова база в Україні не містить визначення освітньої послуги (освітнього продукту), що виробляється ВНЗ, ми розуміємо під цим наступне: освітня послуга (освітній продукт, освітня продукція, продукт освіти – тотожні поняття), як результат економічної діяльності українських ВНЗ це:

– Освітня діяльність ВНЗ, що вносить зміни в інтелектуальний стан окремих осіб і формує у них здатність створювати валову додаткову вартість;

– Виробляється за попереднім замовленням, формалізованим певним чином (одержанням диплома або іншого відповідного документа про здобуття вищої та післядипломної освіти), унаслідок чого заздалегідь визначається його відповідність певним вимогам (зокрема, освітнім стандартам вищої освіти);

– Включає лише ту освітню діяльність, яка згідно національним економічним класифікаторам видів економічної діяльності, продукції та послуг входить до секції «Освіта», група 85 «Вища освіта» та секції «Послуги у сфері освіти» відповідної групи;

– Має вартісний вираз за основною ціною, або ціною виробника.

Виходячи із наших попередніх досліджень стану вищої освіти України, задекларованого нами розуміння головного об'єкту державного прогнозування і стратегічного планування, структури стратегії пропонуємо наступні формулювання цілей Стратегії, основних показників, які характеризують досягнення цілей, основні завдання і заходи Стратегії. При цьому, враховуючи об'єктивну необхідність логічності взаємозв'язку між цілями, показниками, завданнями і заходами, ми спробуємо викласти їх разом, тобто, ціль - показники – завдання і заходи.

Головною ціллю Стратегії повинно бути створення умов громадянам України для реалізації їх конституційного права на здобуття вищої освіти.

Основними показниками, які характеризуватимуть досягнення головної цілі, можуть бути:

- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі освітньо-кваліфікаційних рівнів (ОКР) за рахунок усіх джерел фінансування, тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів органів державної влади, юридичних осіб, тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів фізичних осіб, тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в іноземних ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) за рахунок усіх джерел у розрізі ОКР, тис. осіб;
- Кількість українських студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок усіх джерел фінансування, тис. осіб;
- Кількість українських студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок коштів Державного бюджету України, тис. осіб;
- Кількість українських студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок коштів місцевих бюджетів, тис. осіб;
- Кількість українських студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок коштів органів державної влади, юридичних осіб, тис. осіб;

- Кількість українських студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок коштів фізичних осіб, тис. осіб;
- Кількість українських студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок усіх джерел фінансування, тис. осіб;
- Кількість українських студентів, які навчаються в українських і іноземних ВНЗ за рахунок усіх джерел фінансування, тис. осіб;
- Кількість українських студентів, які навчаються в українських і іноземних ВНЗ за рахунок усіх джерел фінансування на 10 тис. населення, осіб;
- Коефіцієнт охоплення населення України навчанням у ВНЗ, чистий, % (відношення кількості українських студентів, які навчаються в українських і іноземних ВНЗ за рахунок усіх джерел фінансування, до кількості населення вікової групи 15-24 роки);
- Коефіцієнт охоплення населення України навчанням в українських ВНЗ за рахунок усіх джерел фінансування, чистий, % (відношення кількості українських студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок усіх джерел фінансування, до кількості населення вікової групи 15-24 роки);
- Коефіцієнт охоплення населення України навчанням в українських ВНЗ за рахунок коштів Державного бюджету України, чистий, % (відношення кількості українських студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок Державного бюджету України, до загальної кількості населення вікової групи 15-24 роки);
- Коефіцієнт охоплення населення України навчанням в українських ВНЗ за рахунок коштів місцевих бюджетів, чистий, % (відношення кількості українських студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок Державного бюджету України, до загальної кількості населення вікової групи 15-24 роки);
- Коефіцієнт охоплення населення України навчанням в українських ВНЗ за рахунок коштів органів державної влади, юридичних осіб, чистий, % (відношення кількості українських студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок коштів органів державної влади, юридичних осіб, до загальної кількості населення вікової групи 15-24 роки);
- Коефіцієнт охоплення населення України навчанням в українських ВНЗ за рахунок коштів фізичних осіб, чистий, % (відношення кількості українських студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок коштів фізичних осіб, до загальної кількості населення вікової групи 15-24 роки);
- Питома вага кількості галузей знань, напрямів підготовки, спеціальностей, за якими громадяни України можуть здобути вищу освіту в українських ВНЗ відповідного регіону у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування у загальній кількості галузей знань, напрямів підготовки,

- спеціальностей, за якими громадяни України можуть здобути вищу освіту у всіх українських ВНЗ у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування,%;
- Питома вага кількості галузей знань, напрямів підготовки, спеціальностей, за якими громадяни України можуть здобути вищу освіту в українських ВНЗ відповідного регіону у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України у загальній кількості галузей знань, напрямів підготовки, спеціальностей, за якими громадяни України можуть здобути вищу освіту у всіх українських ВНЗ у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України,%;
 - Питома вага кількості галузей знань, напрямів підготовки, спеціальностей, за якими громадяни України можуть здобути вищу освіту в українських ВНЗ відповідного регіону у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів у загальній кількості галузей знань, напрямів підготовки, спеціальностей, за якими громадяни України можуть здобути вищу освіту у всіх українських ВНЗ у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів,%.

Основними заходами для досягнення зазначеної головної цілі повинні бути, на наше переконання, розробка, затвердження на відповідному державному рівні Стратегії розвитку вищої освіти з встановленням конкретних індикаторів, передбачення механізмів щорічного включення до Державного та місцевих бюджетів відповідних обсягів державного фінансування, організації державного контролю за виконанням передбачених заходів, використання інструментів державного регулювання соціально-економічного розвитку (державне та регіональне замовлення на підготовку фахівців з вищою освітою, ліквідація проявів корупції у системі вищої освіти тощо).

Ціль 1. – задоволення потреб українського суспільства у фахівцях з вищою освітою для:

- забезпечення реалізації конституційного права громадян України на доступну і безоплатну дошкільну, повну загально середню, професійно-технічну освіту в державних і комунальних навчальних закладах (ст. 53 Конституції України);
- забезпечення реалізації конституційного права громадян України на безоплатну, у випадках, передбачених законом, правову допомогу (ст. 59 Конституції України);
- Збройних сил України (ст. ст. 17, 116п.7 Конституції України);
- органів правопорядку (ст. ст. 27, 116п.7 Конституції України);
- органів державного управління (ст. 116п.5 Конституції України);
- підприємств державної і комунальної форм власності (ст. 116п.5, ст. 143 Конституції України);

- розвитку науки, охорони культурної спадщини та забезпечення історичних пам'яток та інших об'єктів, що становлять культурну цінність, фізичної культури і спорту (ст. ст. 54, 116, 143 Конституції України);
- галузей реального сектора економіки, виходячи із фінансових можливостей держави (ст. ст. 13, 116 п. 5 Конституції України).

Основні показники цілі 1:

- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки **«Педагогічна освіта»**, тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки **«Педагогічна освіта»**, тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки **«Педагогічна освіта»**, тис. осіб;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки **«Педагогічна освіта»** у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки **«Педагогічна освіта»** у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки **«Педагогічна освіта»** у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;
- Кількість учнів загальноосвітніх навчальних закладів на 1 вчителя;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки **«Медицина»**, тис. осіб;

- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України за напрямом підготовки «Медицина», тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів України за напрямом підготовки «Медицина», тис. осіб;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Медицина» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки «Медицина» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки «Медицина» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;
- Кількість лікарів усіх спеціальностей на 10 тис. населення;
- Кількість середнього медичного персоналу на 10 тис. населення;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Право», тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України за напрямом підготовки «Право», тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів України за напрямом підготовки «Право», тис. осіб;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Право» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск

- фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки «Право» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;
 - Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки «Право» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;
 - Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «**Військові науки**», тис. осіб;
 - Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України за напрямом підготовки «Військові науки», тис. осіб;
 - Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів України за напрямом підготовки «Військові науки», тис. осіб;
 - Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Військові науки» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
 - Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки «Військові науки» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;
 - Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки «Військові науки» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ

- (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «**Державне управління**», тис. осіб;
 - Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України за напрямом підготовки «Державне управління», тис. осіб;
 - Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів України за напрямом підготовки «Державне управління», тис. осіб;
 - Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Державне управління» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
 - Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки «Державне управління» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;
 - Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки «Державне управління» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;
 - Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «**Культура**», тис. осіб;
 - Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України за напрямом підготовки «Культура», тис. осіб;
 - Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів України за напрямом підготовки «Культура», тис. осіб;

- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Культура» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки «Культура» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки «Культура» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Мистецтво», тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України за напрямом підготовки «Мистецтво», тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів України за напрямом підготовки «Мистецтво», тис. осіб;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Мистецтво» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки «Мистецтво» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;

- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки «Мистецтво» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «**Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини**», тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України за напрямом підготовки «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини», тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів України за напрямом підготовки «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини», тис. осіб;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки «Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Сільське, лісове і рибне господарство та переробка їх продукції», тис. осіб;

- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України за напрямом підготовки **«Сільське, лісове і рибне господарство та переробка їх продукції»**, тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів України за напрямом підготовки **«Сільське, лісове і рибне господарство та переробка їх продукції»**, тис. осіб;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки **«Сільське, лісове і рибне господарство та переробка їх продукції»** у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки **«Сільське, лісове і рибне господарство та переробка їх продукції»** у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки **«Сільське, лісове і рибне господарство та переробка їх продукції»** у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки **«Будівництво та архітектура»**, тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України за напрямом підготовки **«Будівництво та архітектура»**, тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів України за напрямом підготовки **«Будівництво та архітектура»**, тис. осіб;

- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Будівництво та архітектура» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки «Будівництво та архітектура» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки «Будівництво та архітектура» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Транспорт», тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України за напрямом підготовки «Транспорт», тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів України за напрямом підготовки «Транспорт», тис. осіб;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Транспорт» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки «Транспорт» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;

- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки «Транспорт» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Інженерія», тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок Державного бюджету України за напрямом підготовки «Інженерія», тис. осіб;
- Кількість громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок місцевих бюджетів України за напрямом підготовки «Інженерія», тис. осіб;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування за напрямом підготовки «Інженерія» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок усіх джерел фінансування, %;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України за напрямом підготовки «Інженерія» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів Державного бюджету України, % ;
- Питома вага громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів за напрямом підготовки «Інженерія» у загальній кількості громадян України, які здобудуть вищу освіту в українських ВНЗ (випуск фахівців з вищою освітою) у розрізі ОКР за рахунок коштів місцевих бюджетів, %;

Основними заходами для досягнення цілі 1 є визначення державою прогнозних потреб у фахівцях з вищою освітою у розрізі видів економічної діяльності та щорічного формування державного та регіонального замовлень на підготовку фахівців з вищою освітою з обов'язковим фінансуванням підготовки із державного та місцевих бюджетів.

Ціль 2. – підвищення якості освітніх послуг, які надаються українськими вищими навчальними закладами.

Основні показники цілі 2:

- Кількість українських ВНЗ, які входять до основних світових рейтингів ВНЗ, одиниць;
- Кількість студентів, які навчаються в українських ВНЗ, що входять до основних світових рейтингів ВНЗ, тис. осіб;
- Питома вага студентів, які навчаються в українських ВНЗ, що входять до основних світових рейтингів ВНЗ, у загальній кількості студентів, які навчаються в українських ВНЗ за рахунок усіх джерел фінансування, %;

Основними заходами мають стати розробки стандартів вищої освіти по кожній спеціальності із визначенням розрахункової вартості підготовки за стандартом на основі впровадження Національної рамки кваліфікації (НРК) та Національної стандартної кваліфікації освіти (НСКО), максимально узгоджених із Класифікатором видів економічної діяльності (КВЕД); розвиток і збільшення обсягів наукової та науково-технічної діяльності ВНЗ.

Ціль 3. – зменшення незбалансованості обсягів підготовки фахівців з вищою освітою із потребами національного ринку праці.

Основні показники цілі 3:

- Рівень безробіття (за методологією МОП) за причиною не працевлаштування після закінчення ВНЗ, %;

Основні заходи:

- узгодження положень НРК і НСКО з КВЕД;
- поліпшення методики визначення потреб ринку праці у фахівцях з вищою освітою та формування державного і регіональних замовлень на підготовку фахівців з вищою освітою.

Ціль 4. – створення умов українським ВНЗ для конкурентоспроможності їх освітньої діяльності на українському, європейському та світовому ринках освітніх послуг вищої освіти.

Основні показники цілі 4:

- Кількість неадаптованих положень Угоди про асоціацію з ЄС в українському нормативно-правовому полі, одиниць;

Основний захід:

- адаптація освітньої діяльності українських ВНЗ до положень Угоди про асоціацію з ЄС

Ціль 5. – подолання корупції в системі вищої освіти України відповідно до понятійно-категоріального апарату європейського освітнього простору.

Основні показники цілі 5:

- Кількість офіційно зареєстрованих корупційних порушень згідно національного законодавства у системі вищої освіти України, одиниць;
- Кількість українських ВНЗ, у який офіційно зареєстровані корупційні порушення згідно національного законодавства, тис. осіб;
- Питома вага українських ВНЗ, у яких офіційно зареєстровані порушення згідно національного законодавства, у загальній кількості українських ВНЗ, %;
- Питома вага студентів, які навчаються в українських ВНЗ у яких офіційно зареєстровані порушення згідно національного законодавства, у загальній кількості студентів, які навчаються в українських ВНЗ, %

Основні заходи:

- впровадження в практику організації діяльності вищої освіти системи подолання корупції;
- демократизація управління;
- академічна автономія;
- фінансова автономія.

Ціль 6. – підвищення ефективності діяльності українських ВНЗ в умовах ринкової економіки.**Основні показники цілі 6:**

- Вартість освітніх послуг вищої освіти, що є результатом освітньої діяльності ВНЗ в основних цінах (складова показника «Випуск» за видом економічної діяльності «Освіта»), млн. грн.;
- Темпи росту вартості освітніх послуг вищої освіти, що є результатом освітньої діяльності ВНЗ в основних цінах (складова показника «Випуск» за видом економічної діяльності «Освіта»);
- Питома вага вартості освітніх послуг вищої освіти, що є результатом освітньої діяльності ВНЗ в основних цінах (складова показника «Випуск» за видом економічної діяльності «Освіта») у загальній вартості товарів і послуг за видом економічної діяльності «Освіта», %;
- Питома вага вартості освітніх послуг вищої освіти, що є результатом освітньої діяльності ВНЗ в основних цінах (складова показника «Випуск» за видом економічної діяльності «Освіта») у загальній вартості товарів і послуг усіх видів економічної діяльності, %;
- Валова додана вартість (ВДВ), створена ВНЗ при виробництві освітніх послуг вищої освіти в основних цінах, млн. грн.;
- Темпи росту ВДВ, створені ВНЗ при виробництві освітніх послуг вищої освіти в основних цінах, млн. грн.;

- Питома вага ВДВ, створеної ВНЗ при виробництві освітніх послуг вищої освіти в основних цінах, у загальній ВДВ за видом економічної діяльності «Освіта», %;
- Питома вага ВДВ, створеної ВНЗ при виробництві освітніх послуг вищої освіти в основних цінах, у загальній ВДВ усіх видів економічної діяльності, %;
- Фінансування вищої освіти за рахунок усіх джерел фінансування, млн. грн.;
- Темпи росту фінансування вищої освіти за рахунок усіх джерел фінансування, %;
- Фінансування вищої освіти за рахунок Державного бюджету України, млн. грн. – всього:
Загальний фонд –
Спеціальний фонд –;
- Темпи росту фінансування вищої освіти за рахунок Державного бюджету України, %, всього:
З них
Загальний фонд –%
Спеціальний фонд –%;
- Питома вага фінансування вищої освіти за рахунок Державного бюджету України у загальному фінансуванні вищої освіти за рахунок усіх джерел фінансування, %. – всього:
у тому числі:
Загальний фонд –%
Спеціальний фонд –%;
- Фінансування вищої освіти за рахунок коштів місцевих бюджетів, млн. грн. всього:
У тому числі
Загальний фонд –%
Спеціальний фонд –%;
- Темпи росту фінансування вищої освіти за рахунок коштів місцевих бюджетів, %, всього:
З них
Загальний фонд –%
Спеціальний фонд –%;
- Питома вага фінансування вищої освіти за рахунок коштів місцевих бюджетів у загальному фінансуванні вищої освіти за рахунок усіх джерел фінансування, %. – всього:
у тому числі:
Загальний фонд –%
Спеціальний фонд –%;

- Фінансування вищої освіти за рахунок коштів органів державної влади, юридичних осіб, млн. грн. всього:
 - У тому числі
- Загальний фонд –%
- Спеціальний фонд –%;
- Темпи росту фінансування вищої освіти за рахунок коштів органів державної влади, юридичних осіб, %, всього:
 - З них
- Загальний фонд –%
- Спеціальний фонд –%;
- Питома вага фінансування вищої освіти за рахунок коштів органів державної влади, юридичних осіб у загальному фінансуванні вищої освіти за рахунок усіх джерел фінансування, %. – всього:
 - у тому числі:
- Загальний фонд –%
- Спеціальний фонд –%;
- Вартість підготовки одного фахівця з вищою освітою у розрізі ОКР по кожній (кожному) області (галузі) знань, напряму, спеціальності, виду економічної діяльності, форми навчання та за певний період навчання (навчальний рік, курс навчання тощо), тис грн.;
- Розрахункова вартість навчання одного студента в розрізі ОКР по кожній (кожному) області (галузі) знань, напряму, спеціальності, виду економічної діяльності, форми навчання (денна, вечірня, заочна) за календарний рік, тис. грн.;
- Кількість ВНЗ усіх форм власності, одиниць;
- Кількість ВНЗ державної та комунальної форм власності, одиниць;
- Кількість ВНЗ приватної форми власності, одиниць;
- Кількість студентів, які навчаються у ВНЗ усіх форм власності, тис. осіб;
- Кількість студентів, які навчаються у ВНЗ державної та комунальної форм власності, тис. осіб;
- Кількість студентів, які навчаються у ВНЗ приватної форми власності, тис. осіб;
- Середня кількість студентів на один ВНЗ усіх форм власності, тис. осіб;
- Середня кількість студентів на один ВНЗ державної та комунальної форм власності, тис. осіб;
- Середня кількість студентів на один ВНЗ приватної форми власності, тис. осіб;
- Кількість викладачів, які навчаються у ВНЗ усіх форм власності, тис. осіб;

- Кількість викладачів, які навчаються у ВНЗ державної та комунальної форм власності, тис. осіб;
- Кількість викладачів, які навчаються у ВНЗ приватної форми власності, тис. осіб;
- Середня кількість викладачів на один ВНЗ усіх форм власності, тис. осіб;
- Середня кількість викладачів на один ВНЗ державної та комунальної форм власності, тис. осіб;
- Середня кількість викладачів на один ВНЗ приватної форми власності, тис. осіб;
- Середня кількість студентів, які навчаються у ВНЗ усіх форм власності на одного викладача ВНЗ, осіб;
- Середня кількість студентів, які навчаються у ВНЗ державної та комунальної форм власності на одного викладача ВНЗ, осіб;
- Середня кількість студентів, які навчаються у ВНЗ приватної форми власності на одного викладача ВНЗ, осіб;
- Загальна площа учбово-лабораторних будинків ВНЗ усіх форм власності, тис. кв. м;
- Загальна площа учбово-лабораторних будинків ВНЗ державної та комунальної форм власності, тис. кв. м;
- Загальна площа учбово-лабораторних будинків ВНЗ приватної форми власності, тис. кв. м;
- Середня загальна площа учбово-лабораторних будинків ВНЗ усіх форм власності на одного студента, кв. м;
- Середня загальна площа учбово-лабораторних будинків ВНЗ державної та комунальної форм власності на одного студента, кв. м;
- Середня загальна площа учбово-лабораторних будинків ВНЗ приватної форми власності на одного студента, кв. м;
- Загальна площа гуртожитків ВНЗ усіх форм власності, тис. кв. м;
- Загальна площа гуртожитків ВНЗ державної та комунальної форм власності, тис. кв. м;
- Загальна площа гуртожитків ВНЗ приватної форми власності, тис. кв. м;
- Середня загальна площа гуртожитків ВНЗ усіх форм власності на одного студента, кв. м;
- Середня загальна площа гуртожитків ВНЗ державної та комунальної форм власності на одного студента, кв. м;
- Середня загальна площа гуртожитків ВНЗ приватної форми власності на одного студента, кв. м;

- Питома вага студентів ВНЗ усіх форм власності, які проживають у гуртожитках ВНЗ до чисельності студентів, що потребують улаштування до гуртожитку, %;
- Питома вага студентів ВНЗ державної та комунальної форм власності, які проживають у гуртожитках ВНЗ до чисельності студентів, що потребують улаштування до гуртожитку, %;
- Питома вага студентів ВНЗ приватної форми власності, які проживають у гуртожитках ВНЗ до чисельності студентів, що потребують улаштування до гуртожитку, %;
- Вартість товарів і послуг, що є результатом виду економічної діяльності «Професійна наукова та технічна діяльність» в основних цінах, яку здійснюють ВНЗ усіх форм власності, млн. грн.;
- Темпи росту вартості товарів і послуг, що є результатом виду економічної діяльності «Професійна наукова та технічна діяльність» в основних цінах, яку здійснюють ВНЗ усіх форм власності, %;
- Питома вага вартості товарів і послуг, що є результатом виду економічної діяльності «Професійна наукова та технічна діяльність» в основних цінах, яку здійснюють ВНЗ усіх форм власності, у загальній вартості товарів і послуг за видом економічної діяльності «Професійна наукова та технічна діяльність» в основних цінах, %;

Основні заходи:

- зміна статусу державних і комунальних ВНЗ із бюджетної установи на статус державного підприємства;
- фінансова автономія;
- збільшення обсягів виробництва і реалізації наукових та науково-технічних продуктів, продуктів видавничої діяльності, інших видів економічної діяльності;
- створення фондів ендаументу.

Запропонований перелік основних показників, які характеризують досягнення цілей Стратегії розвитку вищої освіти, базується перш за все на діючій офіційній статистичній інформації. Він може доповнюватись показниками бухгалтерського обліку, соціологічних опитувань. Для посилення обґрунтованості запропонованих показників досягнення цілей доцільно сформулювати динамічні ряди за попередні роки (не менше 5 років). Відповідні стратегічні данні показників та їх прогностні (планові) значення доцільно сформулювати у таблиці, як додатки до Стратегічного документа.

Розділ «Завдання і заходи Стратегії»

Оскільки Стратегію ми розглядаємо як державний документ, у якому викладено комплекс, або систему, взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на розв'язання виявлених під час аналізу стану вищої освіти України основних проблем та усуненню причин їх виникнення, досягнення визначених цілей з установленням конкретних значень показників досягнення кожної конкретної цілі, то, на наш погляд, зазначені завдання і заходи доцільно представляти у вигляді таблиці, один із варіантів якої ми пропонуємо (таблиця 1).

Формулювання завдання і заходу повинно давати змогу оцінити їх виконання, у зв'язку з чим слід уникати слів «забезпечити розвиток», «сприяти...», «оптимізувати...», «залучити...» тощо. Конкретні значення показників обґрунтовуються з посиланням на вимоги відповідних нормативно-правових актів, міжнародних угод, порівняння з відповідними показниками ЄС (перш за все В. Британії, Франції, Німеччини, Польщі), усталені тренди розвитку національної вищої освіти.

Завдання, показники виконання завдань та заходи доцільно формулювати у чіткій послідовності (1,2, ...) для кожної цілі.

Головним виконавцем - координатором Стратегії визначається центральний орган виконавчої влади у сфері освіти. Виконавцями окремих заходів можуть бути інші ЦОВВ, органи місцевого самоврядування, установи, організації, підприємства незалежно від форм власності (громадські організації та підприємства приватної форми власності – за їх згодою), при цьому один захід може мати декілька виконавців.

Значення конкретних показників досягнення цілей повинні базуватися на даних офіційної статистичної інформації як правило з 2000 року. Їх доцільно сформулювати у вигляді допоміжних розрахункових таблиць, які повинні додаватись до проекту Стратегії.

Оцінку прогнозних обсягів фінансових ресурсів слід здійснювати на основі даних фактично виділених обсягів фінансових ресурсів за останні 3-5 років з виділенням окремо коштів Державного бюджету України та окремо коштів місцевих бюджетів на фінансування вищої освіти. При оцінці прогнозних обсягів фінансових ресурсів слід також враховувати прогнозні показники зведеного бюджету України на фінансування вищої освіти на наступні три роки, затверджених в установленому порядку.

Розділ «Організація та контроль виконання Стратегії»

Стратегія розвитку вищої освіти повинна затверджуватись постановою Кабінету Міністрів України, у якій в обов'язковому порядку повинні міститися положення про доручення головному виконавцю-координатору щороку

організовувати роботу щодо включення відповідних обсягів фінансових ресурсів до Державного бюджету України та місцевих бюджетів для виконання завдань і заходів Стратегії.

Крім того, окремим пунктом слід сформулювати чіткі функції головного виконавця – координатора Стратегії, перш за все, щодо моніторингу виконання завдань і заходів Стратегії та інформування не менше одного разу на рік суспільства про хід виконання Стратегії.

Практика реалізації подібних Стратегій у різних сферах суспільного життя свідчить про доцільність створення координаційної ради як консультативно - дорадчого органу, до складу якої включаються представники головного виконавця – координатора, інших виконавців, НАН України, НАПН України, громадських організацій роботодавців, громадських організацій вищої освіти, органів місцевого самоврядування, громадських студентських організацій.

Список використаної літератури

1. Цілі розвитку тисячоліття. Україна – 2010. Національна доповідь. К., 2010, с. 43-44.
2. Нова Європейська стратегія економічного розвитку «Європа 2020: стратегія розумного, сталого, всеохоплюючого зростання» [Ел. ресурс] – режим доступу <http://eulaw.ru/content/307>
3. Малая советская энциклопедия, М., АО «Советская энциклопедия», 1930, т. 5, с.570
4. Малая советская энциклопедия, М., АО «Советская энциклопедия», 1930, т. 7, с.423
5. Методические указания к разработке государственных планов экономического и социального развития СССР. – М.; Экономика, 1980г, с.3
6. Методические указания к разработке государственных планов экономического и социального развития СССР. – М.; Экономика, 1980г, с.3
7. Методические указания к разработке государственных планов экономического и социального развития СССР. – М.; Экономика, 1980г, с.719-725
8. "Моніторинг стандартів освіти", присвячено Джонові Ф.Ківзу, за редакцією Альберта Тайджниана, ОЕСР, Центра освітніх досліджень та інновацій, Франція і Т.Невілла Послвейта, Гамбургський університет, Інститут порівняльної педагогіки, Німеччина. Переклала з англійської Ірина Пилипчук, Львів, 2003, "Літопис", с. 22..
9. Schultz, T.W. (1961). Investment in human capital. American Economic Review 51, 1-17
10. Higher Education, Nov. 1972, p. 387
11. Prospects, 1978, №2, p. 247,266

12. Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»), пост. КМУ від 3.11.1993р., № 896

13. Національна доктрина розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Указ Президента України від 17.04.2002р., № 347/2002.

14. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Указ Президента України від 25.06.2013р., № 344/2013.

15. План заходів розвитку вищої освіти на період до 2015 року, розпорядження КМУ від 27.08.2010р., № 1728-р

16. Стратегія державної кадрової політики на 2012-2020 роки, Указ Президента України від 01.02.2012р., № 45/201.

17. В.Г. Кремень. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі, 2-е видання, К., Товариство «Знання» України, 2010, с. 335-336.

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ПРОГНОЗИРОВАНИЕ И СТРАТЕГИЧЕСКОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ РАЗВИТИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

ВИТРЕНКО Ю.М.

Институт высшего образования АПН Украины

Осуществлен анализ состояния государственного прогнозирования и стратегического планирования развития высшего образования в Украине, предложены методологические мероприятия и практические рекомендации по разработке Стратегии развития высшего образования Украины на период до 2020 года.

Ключевые слова: *государственное прогнозирование и стратегическое планирование развития высшего образования; главный объект государственного прогнозирования и стратегического планирования высшего образования; структура стратегии, принципы, цели, основные показатели, задачи и мероприятия.*

STATE FORECASTING AND STRATEGIC PLANNING OF HIGHER EDUCATION

VITRENKO Y.M.

Institute of Higher Education NAPS of Ukraine

The analysis of the status of public forecasting and strategic planning of higher education in Ukraine, proposed methodological activities and practical advice on development strategy of higher education of Ukraine for the period until 2020.

Keywords: *state forecasting and strategic planning for the development of higher education; chief object of state forecasting and strategic planning of higher education; structure strategies, principles, objectives, key indicators, objectives and activities.*